

řecké tyrany, podporující štědře umění a opírající se o lid, k Mediceům; ale to je také jediná obdoba. Podivuhodný rozkvět umění, zejména výtvarného, a věd za renaissance lze srovnávat jen s dobou Perikleovou, k níž VII. a VI. stol. je pouhou přípravou. Ure byl asi přiveden ke své analogii známým Meyerovým rozdělením řeckých dějin v starý, střední a nový věk.

Vyličení řecké vzdělanosti v VII. a VI. stol. předeseilá spisovatel rozsáhlý úvod, kde jedná o kultuře egyptské, mesopotamské a kretské na počátku prvního tisíciletí, o kultuře homerské, »o temném« věku řeckém, t. j. VIII. stol., o Foiničanech a o Lydech. Uznává veliký vliv okolních národů na Řeky, a Řeky samy pokládá asi právem za národ značně promíšený cizími kmeny. Pak vykládá o stavitelství VII. a VI. stol., o archaickém sochařství, o staré lyrice, ionské filosofii a o Herodotovi; jím překročuje již hranice svého díla. Výklad je velmi stručný. Podrobnější a samostatnější je výklad o hospodářských a politických poměrech v VII. a VI. stol. Ure dokazuje, že byl tehdy učiněn veliký hospodářský převrat zavedením kovové měny. Domnívá se, že kovové peníze umožnily vznik kapitalismu a ten vedl k nové monarchii, tyranidě. První tyran, o kterém Řekové mluví, je Gyges lydský; v Lydii vznikla podle staré tradice kovová měna. Ure probírá jednotlivé řecké tyrany a ukazuje, že to byli bohatí obchodníci nebo řemeslníci. Korintští tyrani byli hrnčíři, sikyonští řezníci, samští stavěli lodí. O diakriech, jejichž pomocí došel Peisistratos tyranidy, soudí Ure, že to byli attičtí (laurijští) horníci. Právem pokládá vládu tyranů za blahodárnou. Podporovali lid, podnikali veliké stavby, pořádali národní hry a nevedli navzájem válek. Ure rozvádí tu své myšlenky o tyranidě, pronesené v Journ. hell. stud. 26, 1906, 131 n.

Sloh knihy je velmi jasný, prostý, jak tomu bývá v anglických knihách. Po způsobu anglických dějepisců užívá Ure rád srovnání s jinými dobami. Tak Thesea, bojujícího s kretským vládcem, přirovnává k britskému králi Artušovi, odpírajícímu poplatek Římu. Rozvrat kretské vzdělanosti srovnává s pádem římské kultury na konci starého věku. Přebírat, způsobený zavedením kovových peněz, srovnává s převratem, přivozeným měnou papírovou. Na srovnání — málo přílehlavém, jak jsme řekli na počátku — zakládá se též název knihy.

K. Svoboda.

Bohuš Tomsa: Idea práva a spravedlnosti v řecké filosofii.

(Knihovna fakulty právnické Komeuského university v Bratislavě, sv. 3), Bratislava 1923, nákladem fakulty, str. 197.

Profesor filosofie práva na bratislavské universitě vzal si v této své knize za úkol vyšetřiti, jaký byl názor řecký na pojem práva a spravedlnosti, jak se projevoval v nejstarším období řeckého myšlení a jak se vyvíjel u jednotlivých škol a představitelů filosofických. Tomsa chápe filosofii velmi široce; filosofováním jest mu každé myšlení, týkající se jedince, upravujícího svůj

poměr k druhému jedinci a k celku, a každá úprava řádů pospolitého života. Proto zahrnuje do svého výkladu i dobu, kdy ještě nebylo abstraktního myšlení a pokusů o umělý výklad světového řádu. Začíná obdobím mythologisace, zjišťuje, které představy z oboru práva a spravedlnosti byly už tehda známy, a dochází k závěru, že v tomto období lze zjistiti představy o absolutním světovém řádu, pak o právu a spravedlnosti pramenících z vůle božské, konečně i stopy práva pocházejícího z vůle lidské; ovšem tato vůle lidská nebyla neodvislá od kosmu nebo od vůle božské. Nějaké soustavy — jak přirozeno — v tomto myšlení nebylo.

Odstavec druhý věnován jest filosofii předsofistické. Tu ovšem jen u Pythagorovců a Eleatů bylo možno Tomsovi vytěžiti něco zřetelnějšího; vděčnější je studium sofistiky (odst. 3.). Pečlivým rozbořem dikaiologie Sokratovy a jeho žáků krom Platona (odst. 4.) končí úvodní část knihy. Následuje velmi zajímavý výklad o základních pojmech řeckého právně filosofického myšlení, končící zjištěním jeho naturalistického základu. Odst. 6. (Platon) a 7. (Aristoteles), bohatostí pramenů dovolily Tomsovi podati důkladný a pěkný synthetický obraz názorů obou těchto koryfeů filosofie, pokud se týkaly úpravy právních řádů a životního poslání jedince i pospolitého bytí. Další (8.) odst. shrnuje všechno myšlení poaristotelské se zvláštním zřením ke stoikům, epikurovcům, skeptikům, novopythagorovcům a novoplatonovcům. Kniha končí shrnutím (odst. 9.), v němž Tomsa ukazuje, že řecká právní filosofie, spočívajíc na zásadě práva přirozeného, odkázala jako trvalé dědictví věkům příštím tyto tři myšlenky: právní pokrok, zdokonalování funkce práva, přirozenost původu práva.

Kniha Tomsova je nejenom velmi cenným obohacením našeho právně filosofického písemnictví, celkem chudého, ale i vítanou pomůckou každému, kdo se chce obíratí představami práva s vyššího stanoviska, a zejména poznati půdu a kořeny, odkud všechno novodobé myšlení tohoto oboru vyrůstá. Kniha Tomsova je synthetická, podává ucelený obraz svého předmětu, poukazujíc téměř výhradně na starověké prameny a jen výjimkou na jejich novodobé zpracování. Odvážiti se synthesy na tomto poli má své výhody i nevýhody; obojí spočívá na rozsáhlosti materiálu i literatury jemu věnované. Nutno přiznati, že Tomsova znalost řecké filosofie jest vskutku dobrá; proto se mohl úspěšně odvážiti takového souhrnného zpracování. Lze plně souhlasiti s tím, co na str. 154 vykládá o úpadkovém charakteru filosofie poaristotelské. Opravdu není pochyby, že Aristotelem končí myšlenkový vzestup řecký a že začíná období aplikace. Bylo by možno říci, že až po Aristotela chtěla filosofie vypěstovati individuální dokonalost, stojíc na stanovisku nekompromisním a naprostém. Po Aristotelovi obrací se filosofie víc k realnosti, chtěje podati jakousi praktickou oporu k životní pouti. Má na zřeteli spíše průměrné lidi a ob-

čany, méně schopné samostatného, důsledného a až k nejzazším metám jdoucího poznání, a proto tím spíše potřebující dostati přístupný výklad problému bytí a návod, jak utvářiti život. Souvisí to těsně s kulturním vývojem hellenistické doby, začínající úpadkem originálního myšlení a končící vznikem církví, podávajících svým věřícím hotový názor životní.

Nebylo by škodilo, kdyby byl Tomsa 8. odst. své knihy rozšířil a podložil poněkud více historickým vyličením doby. Byla by tím lépe vynikla nutnost určitých úpadkových zjevů, a ukázal se přímý přechod do ještě horšího úpadku potomního. — Kniha je i po stránce výrazové dobrá, ač místy až příliš hutná. Sem tam ruší hrubé tiskové chyby, tak na př. skoro důsledné psaní *empyrický* a na str. 24 ř. 14 výraz *synthese* místo *these*. *Vladimír Groh*.

A. W. de Groot: Die Anaptyxe im Lateinischen. (Forschungen zur griechischen u. lateinischen Grammatik herausgegeben von Paul Kretschmer und Wilhelm Kroll, 6 Heft). Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1921. Str. 92, cena neudána.

Na počátku své studie rozkládá spisovatel problém anaptyxe v otázky především rázu principiálního, týkající se vzniku a podstaty anaptyxe, vzájemného poměru anaptyxe a synkopy, kvality svarabhaktického vokálu a jeho assimilace, vlivu přízvuku a konečně, jak byl ten jev časově a prostorově omezen. Spisovatel dobře vystihl nedostatky a neúplnost dosavadních pokusů o vysvětlení anaptyxe a snaží se založiti své zkoumání na materiále pokud možno úplném a vědecky přesně roztržiděném i na výtěžcích fonetiky experimentální. V dokladech anaptyxe, pro něž zachází i daleko do latiny vulgární a do řečí románských, přesně rozlišuje dvě skupiny, slova čistě latinská a slova přejatá (z řečtiny). Jednaje o anaptyxi ve slovech čistě latinských upozorňuje na nemálo důležitou věc, že se totiž nový vokál vyskytuje i v takových skupinách souhláskových, které jsou zcela běžné a kdež by tedy nebylo potřebí vsunutého vokálu pro snazší výslovnost. Podle větší nebo menší náchylnosti k vyvinutí parasitního vokálu rozeznává čtyři kategorie souhláskových skupin. Toto pozorování jest mu zároveň východiskem k odmítnutí Claussenova mínění, že anaptyxe ve slovech přejatých z řečtiny vznikla již v řečtině samé. Ve slovech řeckých, která zůstala na půdě řecké, nevzniká anaptyxe za týchž podmínek a tak často jako ve slovech přejatých do latiny. Řečtina vůbec nebyla tak náchylná k anaptyxi jako latina. Dále si spisovatel podrobně všimá kvality parasitního vokálu u slov čistě latinských i slov původu řeckého a pozoruje, že tu v zásadě platí tentýž zákon: svarabhaktický vokál jest závislý nejen na sousedních konsonantech, z nichž druhý jistou měrou převládá, nýbrž i na okolních vokálech. Spisovatel se pokouší vysvětliti tuto náchylnost k assimilaci v jednotlivých skupinách anaptyktických, jakož i všeobecně udati příčiny vokální assimilace.